

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
Одеського державного екологічного університету
(10-17 травня 2023 р.)**

**ОДЕСА
Одеський державний екологічний університет
2023**

Демченко А.Г., ст. гр. ГЗ-21

Науковий керівник: Толмачова А.В., канд. геогр. наук

Кафедра Агриметеорології та агроекології

МОНІТОРИНГ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

Територія України характеризується унікальним комплексом фізико-географічних, ландшафтних, гідрологічних, структурно-геологічних і інших параметрів, що зумовило формування в її межах значної кількості видів та об'єктів природних ресурсів.

Зміст, особливості та порядок проведення моніторингу земель регламентуються Земельним кодексом України, законами України «Про охорону земель», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про землеустрій», «Про державний контроль за використанням та охороною земель», «Положенням про моніторинг земель» та іншими підзаконними актами.

Моніторинг земель - це система спостереження за станом земель з метою своєчасного виявлення змін, їх оцінки, відвернення та ліквідації наслідків негативних процесів.

До завдань спостережень за станом земель відносять:

1. Реєстрацію сучасного рівня хімічного забруднення ґрунтів, виявлення географічних закономірностей і динаміки тимчасових змін в залежності від розташування і технологічних параметрів джерел забруднення;

2. Оцінювання можливих наслідків забруднення ґрунтів і прогнозування тенденцій зміни хімічного складу ґрунтів у найближчому майбутньому;

3. Обґрунтування складу і характеру заходів з регулювання можливих негативних наслідків в результаті забруднення ґрунтів і заходів, спрямованих на докорінне поліпшення стану вже забруднених ґрунтів;

4. Забезпечення зацікавлених організацій інформацією про рівень забруднення ґрунтів. Самі ж поняття «охорони земель» та «охорони ґрунтів» визначенні у статті 1 Закону України «Про охорону земель».

Так під охороною земель потрібно розуміти систему правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, які спрямовані на раціональне використання земель, здійснюють запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, а також захист від шкідливого антропогенного впливу, для відтворення і підвищення родючості ґрунтів, продуктивності земель лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.

Найпоширенішими забруднювачами ґрунтів, що впливають на

фізичні й хімічні процеси в ґрунті, ріст і розвиток рослин, функціонування наземних і водних екосистем, є мінеральні добрива, нафтопродукти, важкі метали, радіонукліди, пестициди. Деякі з них людина цілеспрямовано вносить для забезпечення родючості ґрунту чи з метою захисту рослин, але без урахування доз, кліматичних умов, типу ґрунту це може спричинити їх накопичення, пригнічення життєдіяльності рослин і ґрунтової фауни. Розглянемо основні забруднювачі, шляхи їх надходження в ґрунт та дію.

Мінеральні добрива вносять для компенсації втрат мінеральних речовин ґрунтом із зібраним врожаєм і підтримання родючості землі. Але при їх внесенні не завжди враховують хімічний склад ґрунту, терміни й строки внесення тощо, і це призводить до накопичення їх у ґрунті та рослинах.

Пестициди - збірна назва засобів для боротьби з бур'янами, шкідниками, грибними захворюваннями сільгоспкультур тощо. Деякі речовини використовують для одночасного дозрівання врожаю, скидання листя перед збиранням тощо. Найбільш поширені пестициди: ДДТ, карбофос; дихлофос.

Важкі метали - це умовна назва металів, до яких входять Zn, Cd, Cr, Pb, Mn та ін. Важкі метали є отрутою, токсичність яких зростає зі збільшенням атомної маси. Вони надходять у ґрунт з відкритих видобутків корисних копалин; викидів металургійних заводів; хімічних і сміттєспалювальних фабрик; ТЕС; звалищ відходів; атмосферних опадів; пожеж тощо.

Нафтопродукти і нафта потрапляють у ґрунт під час видобутку нафти і природного газу; у разі аварій нафтопроводів; разом зі стічними водами підприємств, автомийок, змивання з поверхні автомагістралей; з атмосферними опадами; під час роботи техніки на полях.

Радіонукліди. У ґрунт радіоактивні ізотопи попадають під час розробки уранових руд та при їх подальшій переробці; при випробуванні ядерної зброї; з паливно-енергетичного комплексу (в золі і відходах); з могильників радіоактивних речовин (відходів); при аварії на АЕС.

До основних заходів охорони ґрунтів відносять: законодавчо-правові (нормативні якості ґрунтів); організаційні (полезахисні смуги, насадження навколо ставків, водозатримувальні вали, залуження багаторічними травами); соціальні (екологічне виховання, регульований продаж добрив); економічні (формування агроландшафту, дотримання сівозмін, впровадження органічного (біологічного) землеробства без застосування отрутохімікатів та неякісних мінеральних добрив).

Повністю відновити зруйнований або втрачений ґрунт неможливо ані добривами, ані обробкою. Ґрунт відновлює сама природа, причому дуже повільно, зате зруйнувати ґрунт можна дуже швидко. Тому охорона ґрунту – це завдання всього людства.